

Til bunds for ikke at drukne

SEGES indgår samarbejde med lodsejere ved Gerå i Nordjylland. Målet er – gennem modellering og ny teknologi – at finde løsninger til at sikre tilstrækkelig afvandingsevne i vandløbene nu og i fremtiden, alt imens miljøkrav og vandløbsregulativer overholdes.

Af Martin S. Hansen, Rikke K. Laursen og Line B. Nørgaard

Foto: Line B. Nørgaard, SEGES

Klimaforandringerne er ikke på vej. De er her allerede. Og hvis du vil se resultatet af det rekordvåde efterårs- og vintervejr 2019, så kør blot en tur ud i landet. Eksempelvis til Gerå, der bugter sig på grænsen mellem Brønderslev og Aalborg Kommune. De fleste steder er Gerå og de tilløbende grøfter fyldt til kanten med vand, og på markerne er der store søer af vand over alt. Man skal ikke være ekspert for at vurdere, at godt landmandsskab slet og ret drukner her.

”Det her er godt og grundigt *træls* for nu at sige det på jysk. Vi skal altså have fundet nogle løsninger på udfordringerne med de stigende vandmængder.” Sådan siger Jens Myhren, ejer af Myhren Landbrug. Han er en af lods-ejerne, som er plaget af, at markerne er oversvømmede.

Jens Myhren lagde i midten af december 2019 hus til, da Rikke Krogshave Laursen og Line Bønnelycke Nørgaard, begge ansat i Anlæg & Miljø, SEGES, mødtes med Jens og fire af de øvrige, berørte lodsejere til en snak om udfordringerne med vandet i og omkring Gerå.

Vandet volder store problemer

Fælles for landmændene langs Gerå er, at vandet volder dem store problemer. Afgrøderne går til, da de drukner i vand eller ikke kan høstes, da de sumpede jorder ikke kan holde til maskinerne.

Michael Bundgaard, som ejer Klitgaard nordøst for Ulsted fortæller, at han flere gange har været i dialog med Brønderslev og Aalborg kommune om udfordringerne med vand på markerne, fordi Gerå ikke kan aflede de stigende vandmængder. Michael har selv sejlet i kano langs Gerå og flere steder set, at der er sedimentophobing, nedskredne brinker grundet erosion og tilgroede kanter, hvilket er medvirkende til den nedsatte vandføringsevne i Gerå. Derfor oprensede Aalborg Kommune i 2018 også en mindre strækning af Gerå. Oprensningen vil fortsætte næste år, hvilket landmændene ser frem til, da de kan mærke, at den første oprensning havde en positiv effekt på afvandingen. Problemerne er nu flyttet bagud i systemet, fra der hvor oprensningen stoppede.

Fremtiden byder på større udfordringer med vand – der skal findes en løsning

At finde løsninger, der har en reel effekt, er nødvendigt. Dette viser Line Bønnelycke Nørgaard via hendes modelberegninger med en grundvands- og overfladevandsmodel. I perioden 2041-2070 kan landmændene omkring Gerå forvente en ca. 13% højere vandføring i Gerå i forhold til i dag på grund af de forventede klimaforandringer. Derfor er der brug for, at landbrug og kommuner samarbejder om at finde holdbare, helhedsorienterede løsninger, der tager hensyn til både afvandingsinteresser og miljømål. Lines model er et værktøj i denne proces, hvor man kan teste virkemidler af,

inden de udføres i virkeligheden. Derved kan man finde frem til de mest effektive løsninger.

Klimasikring skal tænkes ind i ny vandløbslov samt vandløbsregulativer

Landmændene understreger også, at det er strengt nødvendigt at få tænkt en decideret klimasikring ind i en nye Vandløbslov samt i vandløbsregulativerne.

”Vi landmænd skal naturligvis ikke have særbehandling, men vi skal heller ikke lades i stikken, da vi oplever, at klimaforandringerne allerede nu har så stor en påvirkning her hos os. Hvis vi ikke længere kan dyrke jorden langs Gerå, så må der findes en anden løsning på det,” siger Jens Myhren, som efterlyser samme grad af respekt for landmændene som for borgerne, der bor i byerne.

”Og så er vi nødt til at se differentieret på problemerne, for der er store lokale forskelle i forhold til hvordan udfordringerne med vand skal løses. Eksempelvis får vi tit at vide, at vi bare skal ”parkere” noget vand, men i et vandløb som vores, uden meget fald, er dette ikke en god løsning.”

Anvendelse af ny teknologi og modeller

SEGES vil i løbet af 2020 indlede et mere dybdegående samarbejde med både lodsejerne samt Brønderslev og Aalborg Kommune. Dette for at undersøge løsningsmulighederne i forhold til udfordringerne med vand fra Gerå. Målet er – i bogstaveligste forstand – at komme til bunds i problemerne og finde helhedsorienterede løsninger for ikke at drukne.

”I 2020 forventer vi, at udvalgte strækninger af Gerå vil blive opmålt med ny teknologi, som f.eks. en båd-drone, og vi vil via modellering undersøge muligheden for at finde helhedsorienterede løsninger. Målet er at opnå ny viden, som de involverede parter forhåbentlig kan anvende til at finde løsninger i fællesskab,” fortæller Rikke Krogshave Laursen.